מא: כיצד מברכין פרק שישי ברכות

שיעורן כרמונים. ניקב כמוליא רמון טהור. בעלי בתים חסים על כליהם הלכך ניקב כמוליא קטניות מגניעו לזיתים ניקב כמוליא זית משמתם לגאנזים ניקב כמוליא אגוז משמתם בו רמונים אבל של אומן העומד למכור לא הוי שיעוריה בהכי: **שרוב שיעוריה.** אכילת חלב דס טותר ופיגול: **דבש.** האמור בתורה הוא דבש תמרים וכותבת היא תמרה: **זב שני לארץ.** אדרן זית שמן ודבש דכתיב בפיקיה דקרא הפסיק אדרן את הסדר וחזר לעשות זיתים ותמרים חשובים (ה) מתאנים ורמונים שהרמון ממשי לארץ הכתובה בראש המקרא ודבש שני לארץ הכתובה בסופו: **מאן יסיב לן נגרי דפרזלא.** רגלים של ברזל: **ונשמעיניך.** נשמעך ונלך אחריך תמיד: **הביאו לפניהם תאנים וענבים כתוך הסעודה.** ולא לגאכל בתחלת הסעודה. ולא לגאכל בסוף הסעודה. ולא לגאכל את הפת דל"ל הוו להו טפלה ואין מוזלת בדבר שאין טעון ברכה לא לפניו ולא לאחריו אלא לפעמים שבא למתק את פיו בתוך הסעודה בפירות: **מברך לפניהם.** דלאו טפלה נינהו: **ולא לאחריהם.** דבהמ"ז פטורתן: **כין לפניהם כין לאחריהם.** דלא פטר אלא מידי דזיין והני לא זייני: **פת הבאה בכסנין.** לאחר אכילה ובהמ"ז הוי רגילים להכיא מיסנין והן קלויות לפי שיפין לגב כדאמרי' בעלמא (עירובין סט:) הני מיסני דמעלו לגיבא ומביאין עמהן פת שנלושה עם תבלין כעין אוכליאי"ש ומיה ושעושין אותן כמין לפורים ואוכלין מהן דבר מועט. ומתוך שנותנים בה תבלין הרבה ואגוזים ושקדים ומאכלה מועט לא הטעינה ברכה מעין ג' מידי דהוה אפת אורז ודומן דאמרינן בפרקין (דף מ:) בתפלה בורא מיני מזונות ולבסוף ולא כלום: **פת פוטרת.** בין לפניהם בין לאחריהם: **דברים הבאים מחמת הסעודה.** לגפת בהן את הפת: **אין טעונין ברכה.** דהוו להו טפלה הלכך כל מידי בין מזון בין פירות שהביאו לגפתן אין בו ברכה לא לפניו ולא לאחריו: **שלא מחמת הסעודה כתוך הסעודה.** כגון דייסא וכן כרוב ותרדין שאין לפתן ובאין למזון ולשונע: **טעונין ברכה לפניהן.** דלאו טפלה נינהו ואין בכלל לחם דעפטר בברכת המוציא: **ולא לאחריהן.** דמיני מזון נינהו וברכת המזון פוטרתן: **דברים הרגילין לבא לאחר הסעודה.** כגון פירות אפי' הביאן בתוך הסעודה שלא מחמת לפתן: **טעונין ברכה בין לפניהן.** דלאו טפלה נינהו: **בין לאחריהן.** דאין ברכת המזון פוטרתן דלאו מזוני נינהו: דגורס

מחמת הסעודה בתוך הסעודה כגון דייסא ותרדין וכרוב שאין של לפתן ובאין מזון ולשבוע טעונים ברכה לפניהם דלאו טפלה נינהו ומיהו פטורין מברכת המזון דמיני מזון נינהו ולא הוה"ל דאמרי' במתני' ברך על הפת פטר את הפרפרת וכגמ' מפרש דהוא הדין כל מעשה קדרה ודברים הרגילים לבא לאחר הסעודה פירש"י כמו פירות ואפי' הביא אותן בתוך הסעודה שלא מחמת לפתן טעונים ברכה בין לפניהם דלאו טפלה נינהו ובין לאחריהם דאין ברכת המזון פוטרתן דלאו מזון נינהו דהיינו כרב שאם דאמר לעיל הביאו לפניו תאנים ורמונים בתוך הסעודה דטעונים ברכה בין לפניהם בין לאחריהם והוי דלא כהלכתא דקיי"ל כרב נחמן וכרב הונא כדפרישית לעיל. על כן פי' ר"י דברים הבאים מחמת הסעודה כלומר הרגילים לבא מחמת הסעודה בפת כגון ערגילים לאכלן עם הפת כגון בשר ודגים וכל מיני קדרה והביאן בתוך הסעודה אין טעונין ברכה לפניהם ולאחריהם אפי' אכלן בתוך הסעודה בפני עצמן בלא פת דבין דמשום פת הם באין הפת פוטרתן אבל דברים שאין דרכן לבא בתוך הסעודה כגון תמרים ורמונים ושאר כל פירות שאין רגילים לגפת בהן את הפת טעונין ברכה לפניהן דבין דלאו משום לפתן אתו אין הפת פוטרתן והיינו כר"נ וכרב הונא דלעיל דאמרי דטעונין ברכה לפניהן ולא לאחריהן: **לאחר** הסעודה ברמ"ר. ותו לא ולא גרסי' דברים הבאים בהן קיפא והכי פירושו אם הביאו דברים שהזכרנו אחר הסעודה פי' לאחר שמסכו את ידיהם מן הפת פוטרתן כלל והוי כמו שאכלן בלא שום סעודה ובין דברים הרגילים לבא מחמת הסעודה ובין דברים שאין רגילים לבא מחמת הסעודה טעונים ברכה לפניהם ולאחריהם דאכל דברים דלעיל קאי ובעכשיו אין לנו דין זה דאין מנהג שלנו למשוך ידינו מן הפת כלל עד לאחר בהמ"ז אלא כל שעה שאנו אוכלין פירות או שום דבר קודם בהמ"ז דעתנו לאכול פת כל שעה וקיי"ל כפסק דרב פפא: **אי הכי** יין נמי נפטריה פת. דודאי יין מחמת סעודה אתי שהוא שותה כמה פעמים דאי לאו הסעודה לא יתבה ולפטריה פת ומשני שאני יין דגורם ברכה לעצמו פירש"י דברכתה מקומות הוא בא ומברכין עליו אע"פ שאין גריכין לשתות כגון בקידוש ובברכת מירוסין ורשב"א פי"ג משום דגריך לברך על היין בורא פרי הגפן ובתפלה כשהוא בענבים בורא פרי העץ ועל שאר משקין שהכל נהיה בדברו ומיהו אומר ר"ת דבשאר משקין כמו מים ושכר הבאים מחמת הסעודה פת פוטרתן דאפי' יין הוה פוטר אי לאו דקונע ברכה לעצמו ודלא כמחזור ויטרי[ד] שכתב שמברכין למים ברכה בכל פעם ופעם ואפי' בתוך הסעודה דהוי כמלך והא דלא פריך הכא[ה] (ה) מהן משום דיין זיין אבל מים לא זייני כדאמר (לעיל לה.) הנודר מן המזון וכו' ופשיטא דלא פטר להו פת דאינה בכלל ברכת הפת: מיהו

אייתו לקמייהו תמרי ורמוני. ולא לגפת בהן את הפת דאם כן הוו להו פת עיקר והן טפלה ותנן (דף מד.) מברך על העיקר ופוטר את הטפלה: **זה שני לארץ.** מ"מ היכא דאיכא חטה וזית אי שעורים ותמרים אע"ג דשוין לארץ מכל מקום המוקדם בפסוק דהיינו לארץ ראשון יקדים לברכה[א]: **הביאו לפניהם תאנים וענבים** בתוך הסעודה. וכגון שאין באין לגפת את הפת אלא לקנות סעודה: **אלא** פת הבאה בכסנין. דטעון ברכה לפניו ואין טעון ברכה לאחריו רק בזוטא נפשות רבות מידי דהוה אחורז ודומן דאמרי' לעיל (דף מ:) בתפלה מברך במ"מ ולבסוף אלא כלום הואיל ונתנו בהן שקדים ברכה. ופי' רש"י אפי' אם אכל מהן אחר בהמ"ז קאמר ולא נהירא הא דאמרי' לעיל כל שיש בו מחמשת המינין צריך ברכה מעין שלש ועוד אמאי קאמר כיסנין לימא נמי אורז ודומן ע"כ צריך לפרש דמיירי בתוך הסעודה קודם בהמ"ז[ב] דמיירי בה והיינו הטעם דאם אכל בתוך הסעודה קודם בהמ"ז דאין טעון ברכה לאחריו דפטור ליה בהמ"ז אפי' לרב ששת משום דהוי דבר מועט אבל בלא סעודה אף לאחריו צריך לברך מעין ג' ברכות ואהכי לא נקט פת אורז ודומן שהרי אפילו בלא סעודה נמי אין צריכין ברכה מעין ג' לאחריו: לא קי"ל כרב ששת אלא כרב הונא ורב נחמן דאין הלכה כמיתי במקום רבים. ה"ג: **ויין** פוטר כל מיני משקין. ולכאורה מיירי ביין בלא סעודה דאי בהדי פת מיפוק ליה דפטור ליה פת דאפי' יין נמי דינה לומר הספר בסמוך דפטור אי לאו טעמא דקונע ברכה לעצמו אלא מיירי בלא סעודה ואפ"ה יין פוטר ואין הלכתא כוותיה שהרי מפת פוטרת אין הלכה כמותו אלא בספק רב פפא ג"כ גם מהא דקאמר יין פוטר וכו' ליתא הלכתא כוותיה: **הלכתא** דברים הבאים בתוך הסעודה מחמת הסעודה. פי' הקונטרס לגפת בהן את הפת אין טעונין ברכה דהוו להו טפלה ולא נהירא דא"כ מתני' היא (דף מד.) דמברך על העיקר ופוטר את הטפלה ומאי קמ"ל ועוד קשה דפרך בסמוך יין נמי נפטריה פת ומאי קשה והלא כשאותיה היין אינו טפלה לפת ואגן במידי דטפל לפת מייריגן ואין לפרש לפירוש הקונטרס יין נפטריה פת כשאותה פתו בייגו קאמר דהוה ליה יין טפל דהא לא אשכחן שיברך עליו בעצמו זה אלא ודאי מיירי בשאותה ועוד קשה מה שפי' רש"י דברים הבאים שלא מחמת הסעודה בתוך הסעודה כגון דייסא ותרדין וכרוב שאין של לפתן ובאין מזון ולשבוע טעונים ברכה לפניהם דלאו טפלה נינהו ומיהו פטורין מברכת המזון דמיני מזון נינהו ולא נהירא דאמרי' במתני' ברך על הפת פטר את הפרפרת וכגמ' מפרש דהוא הדין כל מעשה קדרה ודברים הרגילים לבא לאחר הסעודה שלא מחמת לפתן טעונים ברכה לפניהם דלאו טפלה נינהו ובין לאחריהם דאין ברכת המזון פוטרתן דלאו מזון נינהו דהיינו כרב שאם דאמר לעיל הביאו לפניו תאנים ורמונים בתוך הסעודה דטעונים ברכה בין לפניהם בין לאחריהם דלא כהלכתא דקיי"ל כרב נחמן וכרב הונא כדפרישית לעיל. ולא כלום אלא מאי דאמרי' לעיל דאמרי דטעונין ברכה לפניהן ולא לאחריהן דאין ברכת המזון פוטרתן אלא אם הביאו דברים שהזכרנו אחר הסעודה אבל אם הביאו דברים הרגילים לבא לאחר הסעודה בלא פת אינו אלא כל שעה שאנו אוכלין פירות אי שום דבר קודם בהמ"ז דעתנו לאכול פת כל שעה וקיי"ל כפסק דרב פפא: **אי הכי** יין נמי נפטריה פת. דודאי יין מחמת סעודה אתי שהוא שותה כמה פעמים דאי לאו הסעודה לא יתבה ולפטריה פת ומשני שאני יין דגורם ברכה לעצמו פירש"י דברכתה מקומות הוא בא ומברכין עליו אע"פ שאין גריכין לשתות כגון בקידוש ובברכת מירוסין ורשב"א פי"ג משום דגריך לברך על היין בורא פרי הגפן ובתפלה כשהוא בענבים בורא פרי העץ ועל שאר משקין שהכל נהיה בדברו ומיהו אומר ר"ת דבשאר משקין כמו מים ושכר הבאים מחמת הסעודה פת פוטרתן דאפי' יין הוה פוטר אי לאו דקונע ברכה לעצמו ודלא כמחזור ויטרי[ד] שכתב שמברכין למים ברכה בכל פעם ופעם ואפי' בתוך הסעודה דהוי כמלך והא דלא פריך הכא[ה] (ה) מהן משום דיין זיין אבל מים לא זייני כדאמר (לעיל לה.) הנודר מן המזון וכו' ופשיטא דלא פטר להו פת דאינה בכלל ברכת הפת: מיהו

עין משפט נר מצוה

קג א מי' פ"ב מהלכות שביתת עשור הל' ה סמג לאוין סט עוש"ע ס"ח סי' תרב סעיף ה:
קד ב מי' פ"ח מהל' ברכות הל' יג סמג עשין מ עוש"ע סי' סי' ריח סעיף ד:
קח ג עוש"ע סי' סי' קנד סעיף ב:
קו ד מי' פ"ד מהלכות ברכות הל' יח סמג עס עוש"ע סי' סימן קנז סעיף ה ב:
קז ה עוש"ע סי' סי' קנד סעיף ה ז:

רבינו חננאל

אמר רב פפא הילכתא דברים הבאים מחמת הסעודה בתוך הסעודה אין טעונים ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם. פירוש, כל דבר הבא בתוך הסעודה מחמת סעודה לאכול בהן פת, כגון מיני תבשילין וכיוצא בהן דעביד לסלסת בהן, אין טעונין ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם. יש מי שאומר אפי' ענבים ותאנים ורמונים וכיוצא בהם, שהרבה בני אדם אוכלין בהם פתן, בזמן שבאים בתוך הסעודה לסלסת בהו ואין צריכין ברכה פוטרתן ואין צריכין ברכה לא לפניהם ולא לאחריהם. ורייסא וכיוצא בהם. ואע"ג דאמרינן בבלאי טפשאי דאכלי נהמא בנהמא, אם נהמא ממש הוא, דברי הכל פת פוטרת את הפת, ואם אינה פת הרי הוא תבשיל הבא מחמת הסעודה בתוך הסעודה, ופת לדברי הכל פוטרת כל תבשיל הבא מחמת הסעודה בתוך הסעודה, אבל דברים הבאים בתוך הסעודה שלא מחמת סעודה כגון מיני מתוקה חבינא בדובשא ופאלודג וכיוצא בהן, שבאין לסתיקה ולא ללפת, טעונין ברכה לפניהם ולא לאחריהם. דברים הבאים שלא מחמת סעודה לאחר סעודה כגון אבטיחים וענבים ורמונים וכיוצא בהן, שאין באין ללפת בהן את הפת, שכבר סלקו את הפת מלפניהם ועדיין לא רוצו ידיהן, הרי אלו טעונין ברכה בין לפניהם בין לאחריהם, שכיון שלא באו ללפת בהן, אין ברכת המזון פוטרתן מלברך אחריהן. לכך צריכין ברכה לפניהם ולאחריהם. והו"מ דברי רב פפא ששסק הלכה. אי הכי יין נמי נפטריה פת שאני יין דגורם ברכה לעצמו. א"ל לבן זומא אם הפת פוטרת כל הבא מחמת סעודה בתוך הסעודה, תפטור גם את היין. אמר להו יין גורם ברכה לעצמו. שפוטר כל מיני משקין. פירוש אחר: הא דפריך יין נמי נפטריה פת, היינו ע"י תערובות ששורה בהם את הפת, אבל כשאוותיהו כך בתוך הסעודה, אתי ליה שפיר שאין הפת פוטר את היין, ואין מקשה כלום מזה, וכש"כ דאתי שפיר שאינו פוטר את שאר משקין. והא דפריך מיין נמי משאר משקין, משום שדרך בני אדם לשרות ביין.

מסורת הש"ס

(א) רש"י ד"ה זה שני וכו' תשובים מרמונים שהרמון כל"ל ותוכת מתמלים נמתק: (ב) תוס' ד"ה לי הכי וכו' ממלך ובא דלא פריך כסף מיין אלא מעוס דיין.

מוסף תוספות

א בתוס' רי"ש הקשה. וא"ת לכתוב ארץ חטה וזית ושעורה וי"ל שלא רצה להפסיק בין חטה לשעורה שהם מיני זרעים. ב בתוס' רי"ש כתב. שאוכלה אחרי הסעודה קודם בהמ"ז במקום תאנים וענבים ומתוך שאינה באה אלא לקינוח סעודה והרי מרעם לא רצו לקבוע ברכה לאחריה ולא דמי לתאנים וענבים דקנוח סעודה. ג בתוס' רי"ש גרים, ורבינו שמואל פי' וכו' (וכ"ה ברפ"י בתוס' שלנו) ואמרינן לעיל שעמא משום דאשתני לעלויא וכיון דמשום תשיבותו אשתני ברכתו אין לנו לבטלה משום ברכת הפת. ד. בתוס' רי"ש כתב. דנמלך הוי דאין אדם שותה מים אלא לצמאו וסברא גדולה היא זו שאם יברכו במים באמצע הסעודה יברכו על כל פעם. ה בתוס' רי"ש כתב. דכי פריך הכא יין נמי נפטריה פת דוקא מיין שייך לאקשויי הכי משום דדיין אבל מים שאין הפת פטורת לא ק' ליה מידי משום דלא זייני.

לעזי רש"י

אובליאדי"ש (אובליאדי"ש). אפיפיות, "וקלים".

מוסף רש"י

ארץ שרוב שיעוריה כזיתים. מת ונגלה ואיטור אלב חדם ופיגול וטחר ומעמא ונגיד הנאה (סוכה ג:). דבש. כל דבש האמור בתורה דבש תמרים ודאמר כתם (נכורים פ"ח מ"ג) אין מביאין בכורים כי אם משבעת המינים ולא תמרים שבעמקים, אלמא פשיטא ליה לגמא דתמרים מז' המינין דסיינו דבש (עירובין ד:) כל מיני מתוקה קרויין דבש, תמרים מיני מתוקה הן (סוכה שם). בכותבת. תמרה (שם). ביום הבכורים. דלא מתיב ליה אלמא אלא אשר לא תעוקם, מידי דמייתב דעתיה ומפקע ליה מציעוי (שם). הני שיעורין בהדיא מי כתיב. כלום כתיב בתורה עלם בשעורה ובית המטבח מתנין וכן כולם (שם). לאחר הסעודה. כלומר הרגילים לבא לאחר הסעודה. טעונים ברכה בין לפניהם בין לאחריהם. אפילו הכיולן בתוך הסעודה, דכיון דאיכן לפתן אין הפת פוטרתן (תוכלין קיא:).

ג) (ע' תוס' סוכה ו. ד"ה אלא). ד) בעיתוכין ובסוכה מעיק הש"ס אלא אלכתא מיהו, ה) תוכלין קיא:.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה זה שני וכו' תשובים מרמונים שהרמון כל"ל ותוכת מתמלים נמתק: (ב) תוס' ד"ה לי הכי וכו' ממלך ובא דלא פריך כסף מיין אלא מעוס דיין.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com